

EYGA MÁLIÐ

Dorit Hansen

Lærari og ritstjóri

Føroyskt er hótt – ikki danskt!

“Góða, kanst tú hjálpa mær. Eg dugi ikki at finna nakað í donsku bókini um hetta føroyska orðið.” Spurningin átti ein ung genta, sum var uppi í sölubúskapi fyri einari viku síðani. Uppgávan tók støði í heimligum jørðildi og snúði seg um søluáttak hjá trimum føroyskum fyrirkum í Kili. Næmingarnir tyktust væl fyrireikaðir og sótu við tjúkkum lærubókum við síðuna av teldunum.

Men lærubøkurnar vóru á donskum, og fleiri næmingar viltust millum føroyskt orðaðu uppgávan og danskt mæltu bøkurnar. Hetta hóast uppgávan greiddi frá fleiri føroyskum orðum. Millum annað fingi næmingarnir at vita, at føroyska orðið “mentan” (sum teir nokk ikki kendu) merkti “kultur” (sum teir kendu úr donsku bókini). Eg sat vakt hesa próvtøkuna og undraðist yvir støðuna.

Sama kvöld hoyri eg í útvarpinum miðnámslærara í donskum ávara ímóti, at danskt nú skal vera vallærugrein í miðnámi. Hetta var vandamikið, tí danskt er lykilin til hini norðurlondini og til veruliga vitan. Tað var, sum tveir veruleikar rendu saman við náttúrðaborðið hetta kvøldið. Veruleikin at danskt er skriftmálið í føroyska miðnámskúlanum, og veruleikin at dansktlærarar verja sítt starvsøki.

Socialurin loftaði útvarpsinnslagnum, og oddagrein staðfesti, at “tey klóku ræðast danskt,” og mentamálaráðið “hevnir” seg inn á danskt við at gera lærugreinina til vallærugrein. Fyri ikki at taka lut í hevndarferðini, haldi eg áfram á donskum. Det er faktisk heller ikke så længe siden, at færøske avislæsere fik alle deres nyheder serveret på dansk.

Men det var selvfølgelig før avisredaktørerne besluttede at hævn sig på det danske sprog og isolere den færøske avisverden fra det nordiske sprogfælleskab. Resultatet er, at mens vores gymnasieelever læser danske tekster, der løfter dem op på et globalt vidensniveau, må de færøske avislæsere nøjes med provinsielle aviser, der isolerer os fra resten af rigsfællesskabet.

Det kan måske undre, at eleverne har svært ved at oversætte den danske viden til deres eget sprog. Men vi kan forestille os, hvordan det ville være, hvis dansk - også i resten af samfundet - var det dominerende skriftsprog. Hvordan ville det påvirke vores forståelse af færøsk politik, færøske samfundsforhold og verden generelt, hvis de færøske aviser var skrevet udelukkende på dansk?

Tíbetur situr tú við einum føroyskum blaði, men hví heldur tú, at tað er í lagi, at føroyskir miðnámsnæmingar í hesum døgum stríðast millum danskar tekstir og føroyskar próvtøkur? Hví hoyra vit ikki fleiri ávaringar um, at okkara pisur verða floygdaruttan at vera rófestar í føroyskari jørð? Og hvussu kann nakar í fullum álvara halda, at vit fáa eitt snæverskygt og avbyrgt samfelag við at gera mun á móðurmáli og fremmandamáli?

Poul Michelsen

Framsókn

Vestergaard ella einki?

Sambandsflokkurin rópar nú varsko og krevur, at arbeiði við at nýskipa fiskivinnuna skal halda fram, og at landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum skal gevast at arbeiða einsamallur og við egnum áhugamálum. Vit fegnast um, at Sambandsflokkurin loksins reagerar. Hinvegin undrar tað okkum, at tað í samgonguni bara er hesin eini flokkurin, sum letur við seg koma, tá nýskipanin av okkara fiskivinnu er allarstørsta politiska avbjóðing okkara.

Best sum vit hildu, at nýskipingararbeiðið gekk væl í politiska fylgibólkinum, og at breiðar semjur vóru í eygsjón, valdi Jákup Vestergaard at taka málið í egnar hendur. Við sínum stórlatna arbeiðslagi valdi landsstýrismaðurin at síggja burtur frá politiska bólkaarbeiðinum og frá breiðum semjum og ístaðin leggja fyri landsstýrið sítt eigna uppskot grundað á egin áhugamál.

Nógv tann størsti parturin av Føroya fólki vil burtur úr planbúskaparlaga fiskivinnupolitikkinum hjá Fólkaflokkinum. Stórur meiriluti er eisini á lögtingi fyri at gera fiskivinnupolitikkin burðardygga og meira handilsligan. Kortini er tað bara Fólkaflokkurin við Vestergaard á odda, sum ræður fyri borgum. Eingin annar.

Politisk lagnustund

Politiskt eru vit í eini lagnu-

stund. Órógv er í politisku skipanini, og órógv er í fiskivinnuni. Taktiska spælið hjá Fólkaflokkinum við eina løtu at provokera politisku skipanina og næstu lötuna at lata fiskivinnunýskipanina koma í drag, hevur bara eitt endamál: Einki nýtt skal henda eftir 2018. Verandi planbúskaparlaga fiskivinnupolitikkurin skal halda fram. Høvuðsvinna okkara skal ikki rekast burðardyggt – hvørki lívfrøðiliga ella búskaparlaga. Hetta er ikki bara eitt álop á alla lívfrøði og alla búskaparfrøði. Hetta er eitt álop á vanligt vit og skil.

Vit heita enn einaferð inniliga á politisku flokkarnar í lögtinginum um at seta nýskipanina av høvuðsvinnuni aftur á dagskránnar. Grundaður á eina breiða semju – ikki bara í lögtinginum, men eisini millum Føroya fólk - má nýggi fiskivinnupolitikkurin verða samtyktur í heyst. Hetta er seinasta útkall, um broytingarnar skulu virka í 2018. Øgilig virði standa upp á spæl, og lógin fær avgerandi týðning fyri alla framtíð hjá landi og fólki.

Ein sunn og handilslig høvuðsvinna

Í Framsókn vilja vit gera alt tað, sum stendur í okkara makt, til tess at fáa eina seriøsa viðgerð og eina holla semju um fiskivinnupolitikkin. Okkara útgangs-

støði er enn sum áður tann ‘handilsliga fiskivinnan’, sum vit royndu at skitsera undan valinum. Nógvir smálutir eru sjálvandi at tosa um, men samanumtikið halda vit, at:

- Fiskivinnan má gerast handilslig og verða rikin við sunnum keypmansskapi
- Vit mugu lóggeva soleiðis, at tann ónatúrliga stóri vinningurin, sum vit kunnu fáa úr fiskivinnuni, ger so stórt samfelagsligt gagn, sum tilber.
- Vit skulu seta eitt marknaðarstýrt tilfeingisgjald á hvørt kilo av fiski, og at vinnan annars bert skal rinda vanligan partafelagsskatt.
- Vit skulu kanna um kvotur er betri skipan enn fiskidagar.
- Løgtingið skal ikki áseta kvotur ella fiskidagar.
- Ein viðurkend lívfrøðilig umsitingarætlan skal vera karmur um allan fiskiskap undir Føroyum.
- Umsitingarætlanin og ásetan av fiskidøgum ella kvotum skal umsitast av landsstýrinum ella av eini fakligari nevnd.
- Vit skulu eftir 2018 lata ein rímliga stóran partur av fiskiloyvunum til teirra, sum tá longu eru í vinnuni – tó soleiðis, at eingin kann eiga meira enn ein ávisan part av samlaðu loyvunum.
- Nýggja skipanin skal galda fyri allan fisk undir Føroyum og tað, sum vit samráða okkum til í

fremmandum sjógvi.

- Allur fiskur skal landast í Føroyum og verða skrásettur her.
- Tað skal álíggja okkum at gagnnýta alt fiskatilfeingi, sum vit taka úr havinum.
- Bert føroysk skip undir føroyskum arbeidsmarknaðarsáttmálum skulu fáa fiskiloyvi.
- Útlendingar skulu ikki kunna eiga í veiðuloyvum, men teir kunnu kortini eiga avmarkaðan part í fiskiskipum.
- Alt fiskatilfeingið er fólksins ogn, og fiskilovi kunnu tí ikki verða sett í veð.
- Tann parturin av fiskiloyvunum, sum ikki verður lutaður út í eini sjei til tíggu ár í senn, skal galda í styttri tíðarskeið – t.d. í eitt til trý ár í senn – og at ein partur av hesum skal tryggjast nýggjum aktørum eftir somu treytum, sum verandi vinnan fær.
- At ein partur av fiskatilfeingi okkara skal verða selt um uppboðssølu ella einihvørjari marknaðarreguleraðari skipan.

Tað er sum nevnt umráðandi, at vinnan í allarseinasta føri til heystar fær at vita, hvat verður galdandi í 2018, tá verandi loyvi fara úr gildi. Nú mugu vit fara til verka - við ella uttan Vestergaard.

Til postverkstjóran Joel undir Leitinum

Jegvan Elis Danielsen

Sandagervænge 32

DK-4733 Tappernøje

Jeg har et problem, som består i at jeg får min post retur, som jeg sender til

Torshavn, til adressen Maria Danielsen, Skulagøta 4, Tórshavn, som har haft samme adresse helt tilbage i 1958. Jeg har ikke før haft problemer herved, men inden for de sidste to-tre måneder er der kommet to breve retur. Det ene to og det andet tre gange.

Modtager oplyser, at der er navn og nr. på postkassen.

Er problemet de unge skoledrenge, der går med post, der er for ligegyldige?

Med venlig hilsen samt med håb om et uddybende svar.

P.S. Jeg vil ikke undlade at nævne, at der her var tale om to vigtige breve, som krævede en hurtig besvarelse.

P.P.S. Håber ikke, jeg også får dette brev retur!